

Puhemies Jussi Halla-aho

Arkistoseminaari 31.10.2025, muutosvarauksin

Arvoisat Arkistoyhdistyksen jäsenet, seminaarin esiintyjät, hyvät kuulijat – täällä salissa ja etäyhteyksien päässä,

Toivotan teidät tervetulleiksi eduskunnan puolesta Arkistoyhdistyksen ja eduskunnan yhteiseen syysseminaariin.

Arkistoyhdistys on vuodesta 1947 lähtien koonnut yhteen alan ammattilaisia ja edistänyt arkistotyön näkyvyyttä ja arvostusta. Tämän päivän seminaari jatkaa jo pitkää, yli kahden vuosikymmenen mittaista perinnettä. Kiitän Arkistoyhdistystä seminaarin valmistelusta, samoin eduskunnan henkilökuntaa, joka on huolehtinut käytännön järjestelyistä.

Seminaarin teema *“Asiakirjat vallan ytimessä – Poliitiikan ja hallinnon lähteillä”* on osuva ja ajankohtainen. Arkistot ovat demokratian ja avoimen yhteiskunnan näkymätön perusta. Ne ovat muistamisen ja vastuun välineitä – ilman luotettavaa arkistointia ei ole mahdollista arvioida vallankäyttöä tai tehdä tietoon perustuvia päätöksiä.

Julkisuusperiaate ja oikeus tietoon rakentuvat suurelta osin arkistotyön varaan – vain tallennettu ja säilytetty tieto voi olla avointa ja käytettävissä.

Poliittisen vallan keskukset ja arkistot ovat liittyneet toisiinsa jo antiikin ajoista. Kerrotaan, että Rooman keisari Claudius otti tehtävänsä vastaan vain päästäkseen tutkimaan valtion arkistoa. Onneksi nykyään pääsy arkistoon ei edellytä keisarillista asemaa – mutta tiedon ja vallan yhteys on edelleen yhtä olennainen kuin kaksi tuhatta vuotta sitten.

Myös Suomessa arkistotyön historia ulottuu syvälle kansallisen kehityksen ytimeen. Suomen kielen sanan *“arkisto”* kehitti varhainen valtiopäivämies Antero Varelius, joka edusti pappissäätyä 1870-luvun säätyvaltiopäivillä. Hän käytti sanaa ensimmäisen kerran jo vuonna 1853 tarkoittamaan paikkaa, jossa säilytetään paperista tehtyjä arkkeja. Sanan juuret ulottuvat kuitenkin kauemmas: latinan *arcus* tarkoitti paitsi taivutettua pergamenttilevyä myös kaartaa – symbolia, joka kuvaa osuvasti arkistojen kehitystä ja tiedon jatkumoa.

Kuten J. V. Snellman on todennut, *“kansakunnan sivistyksen laatua todistaa se, missä määrin ihmisten keskuudessa rakastetaan, kirjoitetaan ja luetaan historiaa.”* Arkistot ovat tämän sivistyksen konkreettinen perusta.

Arkistotyö on osa kulttuuriperintöämme ja identiteettiämme. Arkistoissa säilytetään paitsi asiakirjoja, myös ihmiselämän jälkiä – yksilöiden ja yhteisöjen tarinoita, jotka yhdessä muodostavat kansallisen muistin. Tällä tavoin arkistot kantavat mukanaan koko kansakunnan perintöä: dokumentteja, kuvia, kirjeitä, ääniä ja digitaalisia jälkiä. Ilman arkistoja ei olisi historiaa – eikä ilman historiaa yhteistä ymmärrystä siitä, mistä tulemme ja keitä olemme.

Arkistotyö on nyt murroksessa. Digitalisaatio ja tekoäly muuttavat tiedon tallentamista ja käyttöä. Tekoäly voi helpottaa luokittelua ja tiedonhakua, mutta se tuo mukanaan myös uusia eettisiä ja tietoturvaasteita. Siksi tarvitaan entistä enemmän luotettavaa tiedonhallintaa ja vastuullista datan käyttöä. Digitaalinen muisti ei synny itsestään – se on arkistotyön ammattilaisten huolellisen ja pitkäjänteisen työn tulosta.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että eduskunnan arkisto ja Kansallisarkisto ovat olleet edelläkävijöitä sähköisen säilyttämisen kehittämisessä. Vuoden 2015 sähköinen valtiopäiväaineisto on jo siirretty onnistuneesti SAPA-järjestelmään – tärkeä askel kohti pitkäaikaista digitaalista säilyttämistä. Kansliatoimikunnalle on tulossa marras-joulukuussa käsittelyyn Eduskunnan arkistotoimen johtosääntö, joka mahdollistaisi eduskunnan siirtymisen vain sähköiseen pitkäaikaissäilyttämiseen Kansallisarkiston järjestelmissä.

Hyvät kuulijat,

Arkistotyö on usein näkymätöntä, mutta yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämätöntä. Haluan kiittää arkistoalan ammattilaisia sitoutumisesta, tarkkuudesta ja huolellisuudesta. Arkistotyö on huomaamatonta vain silloin, kun se on tehty hyvin – silloin tieto löytyy, luottamus säilyy ja historia pysyy elävänä.

Tiukentuvassa taloudellisessa tilanteessa on tärkeää tiivistää yhteistyötä arkistoalan toimijoiden kesken. Tämä seminaari on erinomainen esimerkki siitä, miten yhteinen keskustelu ja kokemusten jakaminen vahvistavat koko alaa.

Lopuksi on hyvä muistaa, ettei arkistojen tehtävä ole vain säilyttää, vaan myös saattaa tieto käyttöön – yhteiskunnan, tutkimuksen ja kansalaisten hyödyksi. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö avoimen datan ja kulttuuriperinnön säilyttämisessä on tärkeämpää kuin koskaan.

Arvoisat seminaarin osallistujat,
toivotan teille antoisaa seminaaripäivää!